

Panigboq ved morgenmåltidet – sælkød.

Foto: Frits Høyrup

PÅ SLÆDEREJSE MED SOLEN

Af journalist *Frits Høyrup*

Bøgen er lige sprunget ud, da jeg flyver fra Danmark med Thule som mål. – En eksplosion i lysegrønt.

I Thule er *solen* sprunget ud. En eksplosion i gult, hvidt og blå. Det flimrer for øjnene. Lyset er så stærkt og så påtrængende, at det gør ondt i hovedet. Ikke engang de meget mørke solbriller kan mildne lyschok'et.

Jeg er i lysets land. Solen nægter at gå ned, dag og nat flyder i ét. Ingen kigger på uret. Hvorfor skulle man også det?

Den røde helikopter fra US-army har løftet mig over bræerne og de høje fjelde fra Thulebasen til det ny Thule. Maskinen sætter sig med et bump på den næsten snebare plads foran kirken. Ude på den hvide havis kommer et sært, sort spøgelse rullende. Det er . . . en lastbil.

Den har været ude efter is ved et af de vældige, fastfrosne isfjelde ude i Inglefield Bredning. I vinterens løb har man hugget tonsvis af isklumper løs og kørt dem ind til smeltning. Det er Thules måde at ordne sin vandforsyning på i vintertiden, indtil elven atter skummende og klukkende vågner til nyt liv.

Dagen efter det overvældende møde med lyset skal jeg på min første slæderejse. Inspektøren har lånt mig isbjørnekamikker og -bukser samt renskindsanorak. På et øjeblik er jeg forvandlet til en lodden skindklump. Klædt standsmæssigt på til rejsen.

Frem af hjernekestens bund dukker nu Knud Rasmussens festlige ouverture til „Min rejsedagbog“:

„– I dag begynder rejsen, den store fart norden om Grønland, i forårssol og herlig udfartsglæde. Hej, kammerater, lykkelige mænd på tærskelen til muntre åbenbaringer. Morgenerne skal løfte fligen for det store ukendte, og med solen løber vi vore længsler imøde. Ud i vejret, fulde af appetit på de gryende dage. Muskel-spændte, grådige som farende rovdyr hilser vi starten, farten mod nord. Klare i sindet, for alle klude rede til at lænse ind i nye verdener. Kan noget være rigere?“

Da jeg snubler et par gange i de stive kamikker på vej ned over iskanten til slæderne, rives jeg brat ud af drømmene om at blive en stor slædekører og bjørnejæger.

Nede på isen er Taitsiánguarátsiaq og Thulepræsten Kr. Mørch ved at gøre deres slæder klar, stuve renskind og bagage og snøre det godt fast med liner af remmesæl. Hundene ligger velfornøjede og bader sig i sol og sne. Man giver sig god tid. Der er intet at jage efter. Tre kvarter senere hopper vi ud over den ujævne is inde ved bredden, hundene springer elegant over en smal smeltevandsrevne med slæder og passagerer efter sig.

Vi sætter kurs mod den anden side af fjorden, mod Politikens bræ, der som en vældig tunge bugter sig ned mellem fjeldene.

Taitsi råber „ai-ai- a i - a i - a i“. Hundene standser. Han tager præstens kikkert og klatrer lynhurtigt op på et isfjeld.

– Er der sæl . . . ?

Et øjeblik efter kommer han ned. Der er for mange slæder ovre på den anden side fjorden, siger han. Der er for mange om sælerne. Vi ændrer kurs ind i fjorden, hvor vi har store jagtmarker for os selv.

Efter et par timers kørsel standser vi igen. Der er themik. Primusapparatet kommer frem og anbringes i en lille kasse, for at det kan stå i læ. I det tørre, kolde vejr er mit franskbrød blevet til en samling smuler i posen. Jeg smører smør på de største klumper og skyller skoldhed the ned i spandevís. I butikken i Thule skulle jeg købe et drikkekrus, men de havde kun et literkrus . . . Taitsi er ved at knække sammen af grin, da jeg stiller med det for at få min ration the.

– Er det rigtigt, hvad jeg har hørt, at danskerne drikker meget, spørger han . . .

Vi kører endnu et par timer. Solen står nu lavt. Det er tiden at krænge den lune renskindsanorak ned over lærreds-anorakken. Nu føler man det, som sad man i en høstak og kiggede ud. Skindtøjet er lunt, og under den jævne, rolige fart hen over isen luller man let i søvn, når man ikke har ansvar for hundene eller skal spejde efter sæler. Med et sæt vågner jeg op. Taitsi har brat standset hundene.

Puisse . . . puisse, råber han . . . sæl . . . sæl . . . !

Jeg kan ikke se nogen sæl. Alle de små isskodser, der sneklædte ligger spredt ud over den enorme havis, kaster skygger. De kunne – efter min mening – være sæler allesammen.

Men Taitsi kan vejre sæl på flere kilometers afstand. Jeg låner kikkerten. Og rigtigt. Langt forude er der en lille sort prik, der afviger en smule fra alle skyggerne fra isskodserne. Der er sæl . . .

Taitsi gør geværet klar, tager patroner op fra tasken mellem slædeopstanderne, rigger skydesejlet til og napper en lille luns blødt hår fra renskindspelsen.

Han kaster den lille tot hår op i luften. Det er næsten vindstille, men der er en beskeden luftning. Nu skal hårene oppe i luften røbe, hvilken vej luftningen går, så

Det går rask over mod bræen.

Foto: Frits Høyrup

Taitsi kan gå i den rigtige retning op mod sælen. Vinden skal ikke bære lugten fra ham lige ind i sælens næsebor, for så smutter den i ånehullet med det samme.

Inden Taitsi går afsted mod sælen, giver han mig besked om at blive tilbage ved hundene. Når han skyder, vil hundene straks galopere afsted ned mod sælen. Jeg skal blot blive siddende på slæden og holde mig godt fast, når det går løs. Jeg hører ikke noget skud. Taitsi er langt borte. Men hundene må have hørt det. Pludselig

sætter de afsted i lynende fart. Jeg klamrer mig til slæden, der i begyndelsen svinger fra den ene side til den anden.

Et øjeblik efter er vi ved stedet. Taitsi haler sælen hen til slæden og lægger den under al bagagen. Vi er atter på farten. Mod det lille udsted Qeqertat i bunden af Inglefield Bredning.

Hundene løber rask til, men et øjeblik er det som om de har fået krudt i halen. Et stykke fremme på sneen ligger en mørk klump. Hundene sagtner farten lidt, men stryger hurtigt hen over klumpen. Det var et hundekadaver. Slædehundene, der kan spise næsten alt – også menneskeekskremitter – afskyr og foragter . . . hundekød.

Ved midnatstid er vi fremme på den lille boplads. Taitsi begynder at flæse sælen. Han fjerner med et rask snit leveren, og vi sætter os på hug for at være med i festmåltidet: *rå sællever*. Det er virkelig en lækkerbidsken og har ikke antydning af transmag. Den ene store luns efter den anden glider ned.

Hundene tøjres til en solid isbræmme, gennem hvilken der hurtigt er boret hul med kniven. Vi går op til et af bopladsens små træhuse, ind til fangerægteparret Ani og Qissuk. Dåsen med kaffebønner kommer frem. Ani putter mere kvas på det lille komfur, kaffemøllen snurrer og snakken går.

I husets eneste rum er der sovebrikse i den ene ende, spisebord i midten og køkken i den anden ende. På et lille bord står en vase med en gren af polarpilen. Hjulpet af stuevarmen er den sprunget ud. Foråret er kommet til Qeqertat . . . Den lille forårsbebuder i stuen betragtes med andagt og med glæde.

Med kniv og fingrene spiser vi sælkød. Og drikker masser af kaffe. Ani stammer fra Upernavik, men havnede på disse kanter, da hun i tyverne var kivfak på en af Lauge Kochs ekspeditioner. Hun har været hjemme i Upernavik et par gange efter krigen, men føler sig bedst tilpas i Thuledistriktet og længes ikke sydover.

Ani fortæller med stolthed om sin sønnesøn Peter. Han har syv år gammel med salonriffel skudt sine første alke . . .

Næste dag er det gråt og overskyet, vi slæder hjemad mod Thule. Det bliver ikke til sælfangst. Ingen sæl med respekt for sig selv kommer op af åndehullet for at tage solbad . . . Vi må tage hul på den medbragte dåse forlorne skildpadder . . .

Men torsdag morgen er solen der igen med sit flimmer af varme og lys. Kateket Peter Jensen vil tage mig med på en rask slædetur til Herbertøen. Den ligger derude som en sort kæmpekølos i alt det hvide. Kujaukitsoq er forkører .

Turen bliver vanskeligere end ventet. Der er åbent vand på et stort område inde ved øen. Vi må slæde en lang omvej bagom øen, køre op på isfoden og humpe over det ujævne terræn rundt til bopladsen. På turen møder vi fangeren Minik med hele familien og alt sit bohav på slæden. På rejse for at opleve foråret og forberede nar-

Útoq – sæl på isen.

Foto: Frits Høyrup

hvalfangsten. For at skaffe plads til alle ungerne på slæden, har Minik anbragt en lille platform „agter“ og her står to Minikker og smiler lykkelige og rejselystnø.

På Herbertø tager storfangeren Kale Peary, søn af Nordpolens opdager, Robert Peary, imod. Han byder inden for i sit hjem, og hans kone, Eqariussa, koger vand til kaffen og smører sigtebrød med strøsukker. På gulvet ligger Kales 18-årige søn Talilánguaq, kommende storfanger. Han er sammen med sin kusine, 20-årige Benine, ved at sy et telt. Benine arbejder hurtigt og sikkert med saksen. Et øjeblik efter er symaskinen i gang. Den står på gulvet og Benine strækker et ben ud på hver side af maskinen. Hun synes ikke at blive træt af at arbejde i denne stilling. Et par timer efter er teltet færdigt.

Talilánguaq har i vinter skudt sin første bjørn. Kun modvilligt fortæller han om den spændende jagt.

Han havde mødt bjørnen på isfoden ved øen. Øjeblikkelig slap han to af sine hunde løs fra slæden, så de kunne holde bjørnen i skak.

Taitsi skærer ny snært til hundepisken under kørslen.

Foto: Frits Høyrup

Ude i skuret ligger det flotte skind af den første isbjørn. Talilánguaq skal have syet nyt skindtøj. Han bliver øens flotteste og bedste parti! På skurets tag ligger kraniet af bjørnen. Ingen kan være i tvivl om, at her bor en bjørnedræber.

Storfangeren Sorqaq er hjemme. Med sin hæse røst fortæller han om Thuledistriktets fangstforhold. Han er ked af, at den store Wolstenholmfjord er blevet afspærret på grund af den amerikanske radarstation. Fjorden gav tidligere mange remmesæler, sortside og netside.

I 1952 blev Sorqaq sammen med fangeren Jess fløjet til Holsteinsborg for at møde kongeparret. Sorqaq var for første gang ude at flyve, men det imponerede ham ikke synderligt:

– Jeg er jo vant til at se det hele fra luften, siger han. Ofte står jeg oppe på de høje fjelde og kigger ned i fjordene . . .

Sorqaq vil heller ikke gerne fortælle om sine jagt- og fangstoplevelser. De er hverdag og ikke noget at snakke om.

I Dundas mødte vi Bådsmand (t. v.) og Inuterssuaq.

Foto: Frits Høyrup

Han mindes dog med glæde en slæderejse til Humboltbræen sammen med andre fangere. De havde jagtet isbjørne på spejlglat bræis. I løbet af et par uger havde de dræbt syv bjørne.

På vej hjemover mod Thule vil Peter Jensen absolut overlade mig pisken og slædekørslen. Jeg svinger pisken og snerten vikler sig om halsen på mig eller rammer øret. Hundene er klar over, at en ny herre skal regere over dem. De har dog absolut ingen respekt for den nye boss. Det går trevent fremad. Pisken ruller sig atter omkring mig.

Peter Jensen klukler og er ved at falde af slæden af bare morskab.

– Hvorfor griner du af mig, spørger jeg fornærmet . . .

– Jeg griner ikke af dig, men af pisken. Den opfører sig så mærkeligt, svarer han på rigtig diplomatisk grønlandervis.

Det er sjældent, hundene drejer hovederne og kigger bagud under slædekørsel. Da jeg har haft kommandoen nogle minutter, drejer alle hundene – som om det var af-

talt spil – hovederne omkring for at se, hvad det dog er for en idiot, der fjumrer sådan i det. Nu går det endnu langsommere fremad.

Efter hjemkosten sidder vi i Peter Jensens dagligstue og snakker om turen. Han tager en hundepisk frem, rækker den til mig, og siger:

– Tag nu den med hjem til Danmark. Så kan du øve dig til næste gang . . .

Lørdag skal jeg afsted med slæde over Inglefield Bredning, over Politikens bræ, opover en bid af indlandsisen og ned til Dundas og Thulebasen, en rejse, der varer et par dage med overnatning undervejs. I rejseprovianten indgår hjemmebagte rosinboller, et par dåser bayerske pølser, lidt smør, en pakke kiks, en æske Bukoost, chokolade, kaffe og the.

Nasaqa skal på sin slæde have mig og min baggage. Hans kone hjælper ham med at pakke sammen. Der er også post med, breve fra Thule til dem derhjemme, en bestilling fra fru Jensen til stormagasinet i København og „officielle“ breve fra inspektøren til Handel og ministerium. Brevene slædes til Dundas, køres med bil over fjeldene til Thulebasen, flyves til Søndre Strømfjord og går med SAS-flyene hjemover. Thule er ikke mere så afsondret. I bedste fald kan et brev nå hjem på fire døgn.

I Thule havde jeg gået og kikket over Inglefield Bredning til Politikens Bræ og tænkt på, at jeg en dag kunne spadserere over til bræen. Det så ud til at være en nem og kort tur.

Nu er vi i slæde på vej over havisen mod bræen. Med god fart tager turen til bræen fire timer. Afstandene narrer i Grønland. Jeg er glad over, at jeg ikke gjorde alvor af spadsereturen . . .

Tæt ved bræens fod gør vi holdt. Vi møder en slæde på vej over mod Thule. Nasaqa skal lige have de sidste nyheder og aflevere, hvad *han* har af nyt. Mens dette sker, er der pludselig to slædehunde, der indgår ægteskab for åbent tæppe. Eskimoerne ler hjerteligt. Også Minik og hans 9-årige søn Panigpoq, der ledsager os på turen, efter at have stationeret den øvrige familie hos venner i det ny Thule.

Det går videre. Kort tid efter er vi oppe på bræen, men inden den egentlige opstigning er der *themik*. Panigpoq øver sig med hundepisken. Det ser ud til, at han allerede er udlært. Med den store kniv skærer han sneblokke ud og kommer dem i gryden, der er anbragt på det hvæsende primusapparat.

Vejret er gråt og skyerne hænger lavt. Vi må skubbe bag på slæderne op over bræen, i det svære skindtøj bliver det til en ordentlig svedetur. Men der er lidt nysne på bræen og derfor går det ret hurtigt opover. Vi slæder lige op i de lavhængende skyer. De hænger som klude ned i hovederne på os. En times tid efter er vi nået gennem skyerne og heroppe på indlandsisen er der flot solskin.

Med beundringsværdig sikkerhed manøvrerer Nasaqa og Minik deres slæder ned gennem en smal slugt med store sten på hver side. Ikke een eneste gang går slæderne mod en sten.

*Talilanguaq Peary og hans fader, Kale Peary,
søn af Nordpolens opdager, Robert Peary.*

Foto: Frits Høyrup

Vi kommer ud på en smal fjordarm. Al oppakning fjernes fra slæderne, bunden vendes i vejret og mederne slibes. Panigpoq sørger for the. Efter endnu et par timers kørsel når vi en lille holm, hvor der er store snebare pletter med sten og visent græs.

– Sovemik, råber Nasaqa. . .

Hundene bliver tøjret, teltet taget frem og rejst i løbet af to minutter. Store sten bæres hen for at holde på teltvæggen, hvis der skulle komme pludselig storm. To primusapparater larmer inde i teltet, der snart er varmt som et drivhus. De bayerske pølser bliver spist alle som én.

Den ene primus bliver stående med blus på for at give varme i teltet medens vi sover. Vi har sovet trygt i tre timer, da et smilende ansigt viser sig i teltdøren og snakker livligt. Det er fangeren Kajutaq fra Qeqertat. Han er lige ankommet med slæde og har fanget sæl. Nu vil han gerne låne vores primus et øjeblik for at lave the, inden han går til ro. Nasaqa tager en slurk med for at holde med selskab.

Næste morgen har Kajutaq kogt sælkød og inviterer os alle på et solidt morgenfoder. Panigpoq gnaver benene rene, så der ikke er et milligram kød tilbage på dem. Vi gør klar til afrejse. Vejret er strålende. Der skulle være alle muligheder for sælfangst i dag . . . for út oq . . . sæl på isen.

Det varer ikke længe, før vi har kig på en sæl, der gasser sig i solen ved åndehullet. Men i det samme larmer et stort amerikansk transportfly hen over os med det resultat, at sælen dumper i hullet og forsvinder.

Allerede kl. 9,30 kan vi se det karakteristiske Thulefjeld. Men afstandene nærer. Vi når ikke frem til Dundas før ved 16,30 tiden.

I mellemtiden har Nasaqa prøveskudt sit gevær ude på isen. Med kniven skærer han en stor sneblok ud, stiller den på højkant på isen og anbringer en gammel vante op ad sneblokken. Han skyder til måls efter vanten med Panigpoq som sagkyndig tilskuer. Efter hvert skud styrter Panigpoq afsted for at se, hvordan det ramte.

Hen på eftermiddagen har vi held med os. Minik skyder en stor sæl. Panigpoq, der må have kræfter som en bjørn, slæber den hen til slæden. Han sørger for at klargøre hundenes trækliner og svinger med virtuositet pisken, da vi atter skal afsted.

I Dundas er der mægtigt leben. Flere eskimofamilier er forsamlet. Efter Nasaqas og Miniks ankomst myldrer det med ældre og unge ud fra teltene. Snart efter er en gryde kogt sælkød parat. Der spises, snakkes og lees.

Panigpoq har fundet nogle jævnaldrende kammerater. De leger på livet løs. Den lille storfanger slapper af.

Jeg går et par hundrede meter hen til et hus, hvor den danske tømrer Arne Jensen og hans grønlandskfødte kone Emma bor.

Inde i stuen står et fjernsynsapparat. Familien er for nedrullede gardiner ved at følge en spændende amerikansk film på skærmen.

Der er udsendelse fra den amerikanske bases fjernsynsstation.

Med et spring er jeg tilbage i „civilisationen“ . . . .